

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

В. В. Сербін, студентка спеціальності Менеджмент, група МЕН-11

Т. О. Гусаковська, науковий керівник, доцент кафедри менеджменту, к. е. н.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Тіньовий сектор економіки є фактором, що відчутно впливає на розвиток національної економіки.

Тіньова економіка (англ. Black economy, Ghost economy, Shadow economy, Non-observed economy) – господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком та контролем, а тому не відображається в офіційній статистиці. «Тіньові» підприємства не перерозподіляють власних доходів до бюджетів та державних цільових фондів, вони не сплачують податків, збільшуючи власні прибутки [2, 4, 5].

За оцінками міжнародної Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (АССА) основними факторами зростання тіньового сектору економіки є високе податкове навантаження, складність податкової системи, рецесія локальної та світової економіки, легкість уникнення податків та участі в тіньовому секторі, а також глобалізаційні процеси [1].

Тіньова економіка є у всіх країнах світу, незалежно від рівня їх розвитку, різниця тільки в її обсязі. Рівень до 10 % від ВВП вважається нормальним і таким, що не шкодить державі. Однак в Україні рівень тіні в рази перевищує цей показник. За оцінками Мінекономрозвитку він сягає понад 30 % [3]. При цьому за рейтингом Міжнародної Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (АССА) серед 28 країн Україна втратила до трійки «лідерів». АССА оцінила рівень тіньової економіки України в 1,95 трлн грн. або 45,96 % від українського ВВП. Гірше нас справи лише в Нігерії та Азербайджані [1].

Дестабілізуючий вплив тіньового сектора виявляється в наступному:

1) зниження обсягів зібраних податків, що у результаті може викликати «банкрутство» держави;

2) дезорганізація виробничого процесу в рамках офіційної економіки;

3) породження конфліктів, що часто вирішуються із застосуванням насильства;

4) «розмитість» соціальних норм.

Оцінювати тіньову економіку (сіру) винятково як негативне явище – не зовсім правильно. Так, швейцарський економіст Дітер Кассел сформував 3 позитивні функції тіньової економіки, які мають стабілізуючий вплив в ринковій економіці [4]:

1) «економічне мастило» – згладжування перепадів в економічній кон'юнктурі за допомогою перерозподілу ресурсів між легальною і тіньовою економікою, наприклад, під час кризи;

2) «соціальний амортизатор» – пом'якшення небажаних соціальних суперечностей (зокрема, неформальна зайнятість полегшує матеріальне становище бідних);

3) «вбудований стабілізатор» – тіньова економіка поповнює своїми ресурсами легальну (неофіційні доходи використовуються для закупівлі товарів і послуг в легальному секторі, збільшуючи тим самим споживчий попит).

Таким чином, можемо зробити висновок про неоднозначність впливу тіньової економіки. Незважаючи на її значний дестабілізуючий вплив, вона допомагає пережити економічні проблеми з мінімальними втратами. Важливо лише тримати її в розумних межах, хоча б на середньому світовому рівні – 20 %.

Список використаних інформаційних джерел

1. Emerging from the shadows. The shadow economy to 2025 [Електронний ресурс]. – URL: https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/Future/pi-shadow-economy-report.pdf (дата звернення: 10.03.2019).
2. Мельникова В. І. Національна економіка : навч. посіб. / Мельникова В. І. – 2-ге вид. перероб. та допов. – Київ : Центр учб. л-ри, 2012. – 248 с.
3. Міністерство економічного розвитку [Електронний ресурс]. – URL: www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id (дата звернення: 10.03.2019).
4. Морицан О. М. Тіньова економіка та її роль в економіці України / Морицан О. М., Морицан В. Ф., Стефанишин Б. М. // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2014. – Вип. X. – С. 61–66.
5. Тіньова економіка: чому вона виникає і як допомагає економічному зростанню [Електронний ресурс]. – URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/397961/tinova-ekonomika-chomu-vona-vynukaє-i-yak-dopomagaye-ekonomichnomu-zrostannu> (дата звернення: 10.03.2019).